Karabağ Sorunu: Soçiden sonra – 1

http://1news.com.tr/yazarlar/20110311030938397.html

Karabağ sorununun çözümüne ilişkin görüşmelerin son ayağını Soçi'deki üçlü görüşme teşkil etti.

Soçi görüşmesine öncesinde barış anlaşmasına ilişkin büyük beklentiler oluşturulmuştu. Beklentilerin yükselmesinin nedenlerinden birisi de görüşme öncesi iki ülke yetkililerinin ve uluslararası kuruluşların temsilcilerinin yaptıkları açıklamaların olumlu olmasıydı. Açıklamalarda liderlerin sonuçsuz görüşmeleri tercih etmeyecekleri ve sadece sonuç alınacak görüşmelere katılacakları ifade edilmekteydi. Sadece bu görüşten yola çıkılarak "eğer görüşme yapılacaksa mutlaka ciddi bir sonuç çıkacaktır" görüşü ifade edilmekteydi. Örneğin, Ermenistan Parlamento Başkanı Ovik Abramyan "Ermenistan ve Azerbaycan devlet başkanlarının önemli bir karar almak üzere olduklarını ve bu görüşmede ciddi ilerleme kaydedileceğini" ifade etmekteydi.

Azerbaycan yetkilileri ise görüşmelerden olumlu sonuç sıkması ihtimalinden bahsederken olumlu sonuç çıkmadığı takdirde görüşmelere son verilebileceğini, hatta taraf olarak Ermenistan'ın bile bir yana bırakılarak görüşmelerin Rusya ile sürdürülmesi ihtimalinden bahsediyorlardı. ABD'nın yeni Bakü Büyükelçisi Matthew Bryza görüşmelerden bir gün önce yaptığı açıklamada "ilerlemenin yaşanacağına yönelik umudunu" dile getirmekteydi. Ama Karabağ sorunun tarihçesi, niteliği ve günümüze kadarki çözüm sürecinin ayrıntıları aslında bu beklentilerin pek gerçekçi olmadığını göstermekteydi.

5 Mart'ta Soçi Azerbaycan Devlet Başkanı İlham Aliyev, Ermenistan Devlet Başkanı Serj Sarkisyan ve Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev arasında üçlü görüşmelerin dokuzuncusu gerçekleştirildi. Görüşme sonrasında yapılan üçlü açıklamada (Soçi Bildirisi) Karabağ sorununun çözüm sürecinin "mevcut gidişatının ve geleceğinin tüm ayrıntılarıyla ele alındığı, 27 Ekim 2010 tarihte Heşterhan'da imzalanmış üçlü bildirgenin öngördüğü hususların tam şekilde gerçekleştirilmesi için çabaların artırılması gerektiği, askeri rehinelerin tamamının değiş-tokuşu sürecinin sonlandırılması gerektiği, ateşkes hattında ihlallerin AGİT Minsk Grubunun Eşbaşkanlarının ve AGİT Dönem Başkanının Özel Temsilcisinin kontrolü altında araştırılması gerektiği, sorunun genel olarak çözümü açısından AGİT Minsk Grubunun Eşbaşkanlarının çalışmalarına ek olarak bu formatta (üçlü görüşme formatında) çalışmalara da devam edileceği vurgulanmaktaydı. Azerbaycan ve Ermenistan devlet başkanları Soçi'de ayrıca AGİT Minsk Grubunun Eşbaşkanlarıyla da göüşmeler yaptılar.

AGİT Minsk Grubunun Eşbaşkanlarından birisi olmasına rağmen Rusya'nın arabuluculuğunun giderek daha da ön plana çıkması, durumun en gergin olduğu dönemlerde bile bu devletin arabuluculuğuyla üçlü görüşmelerin, ya da BDT Zirvelerinde görüşmelerin mutlaka gerçekleştirilmesi, buna ek olarak son Soçi Bildirgesinde bu arabuluculuğa yazılı şekilde özel vurgu yapılması Rusya'nın 1990'lı yıllarda soruna ilişkin elde edemediği konuma kısmen yaklaşması olarak görülebilir. Bunda sorunun çözümüne ilişkin diğer iki Eşbaşkan ülkeye ve genel olarak Batıya (belki de gereğinden fazla) yüklenen beklentinin bunlar tarafından karşılanamamasının ve Ağustos 2008 olaylarından sonra Rusya'nın "gerçek konumunun taraflarca daha iyi anlaşılmasının" önemli etkisi olmuştur.

Soçi görüşmesinden sonra tıpkı Heşterhan görüşmesi sonrasında olduğu gibi ateşkes ihlallerin artması dikkat çekti. 8 Mart 2011 tarihinde Ermenistan ordusunun keskin nişancısı bir kısmı Ermenistan'ın işgali altında olan Ağdam bölgesinin işgal edilmemiş Şıhlar

köyündeki 8 yaşlı çocuğu kafasından vurarak öldürmüştür. Olay Azerbaycan kamuoyunun sert tepkisine neden olmuştur. Olay üzerine 9 Mart tarihinde Azerbaycan Savunma Bakanlığı sözcüsü Eldar Sabiroğlu açıklama yaparak Ermenistan'ı sürekli olarak bölgedeki durumu gerginleştirmekle suçlamıştır. Sabiroğlu'na göre "Ermenistan her önemli görüşme öncesinde ya da sonrasında provokasyon girişiminde bulunmakta, ateşkes ihlallerini sıklaştırmaktadır. Bunun son örneği de Soçi görüşmesinden sonra yaşanmıştır". Sabiroğlu 8 yaşlı Bedelov Fariz Arif oğlu isimli çocuğun katledilmesini sert dille eleştirmiş, fakat Azerbaycan tarafının "her şeye rağmen soğukkanlılığını muhafaza ederek, karşı ateş açmadığı" vurgulamıştır. Buna neden olarak "barış görüşmelerinin yoğunlaştırıldığı bir dönemde Ermenistan tarafının oyununa gelmeme isteği" ve "daha mürekkebi kurumamış Soçi anlaşmasına sadakat çabası" gösterilmiştir. Eldar Sabiroğlu, Ermenistan'ın bu provokasyonları önlenmediği takdirde Azerbaycan'ın sivil ve askeri kayıplara karşı sessiz kalamayacağı ve "bir anda geri dönülemez tehlikeli bir sürece girilme ihtimalinin yüksek olacağını" özel olarak vurgulamıştır. Sabiroğlu'nun açıklamasında ifade ettiği hususa aynı gün "The Economist" de dikkat çekmişti. Gazete bir tarafın özel olarak tasarlaması sonucu olmasa bile Azerbaycan-Ermenistan hattında savaş ihtimalinin her geçen gün arttığını iddia etmişti.

Nitekim bu durum uluslararası kuruluşların da dikkatini çekmektedir. En son AGİT Dönem Başkanı Audronius Ajubalis Minsk Grubu temsilcileri ile Vilnüs'te yaptığı görüşme sonrasında çözüm sürecinin uzunluğunun hem zorunluluğuna, ama ateşkes ihlalleri nedeniyle aynı zamanda çok riskli oluşuna dikkat çekmişti.

Devam edecek…